

ΠροθεΣυ

ΠΡΟΘΗΣΗ ΘΕΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

“Χτυπά, βρίζει, θυμώνει ...”
Εφαρμόζοντας την Αξιολόγηση της
Λειτουργικής Ανάλυσης της
Συμπεριφοράς (Α.Λ.Α.Σ.) σε Παιδιά με
Χρόνια Προβλήματα Συμπεριφοράς

Βαλεντίνα Ιεροθέου
Σχολική Ψυχολόγος BSc, Crt, M.A.

Τι αναμένουμε να πάρουμε;

Στο χαρτάκι που έχετε πάρει καταγράψτε σύντομα ένα πράγμα που θα θέλατε να αποκομίσετε από τη σημερινή μας συνάντηση.

Στόχοι Συνάντησης

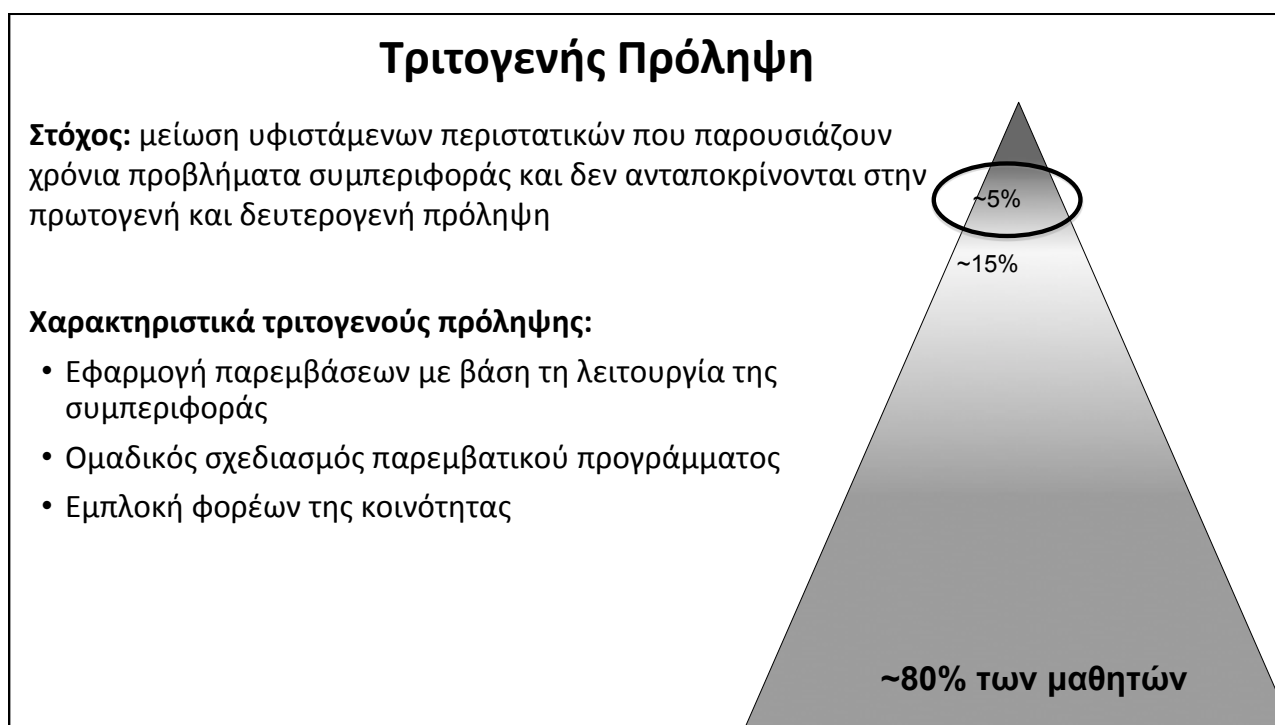
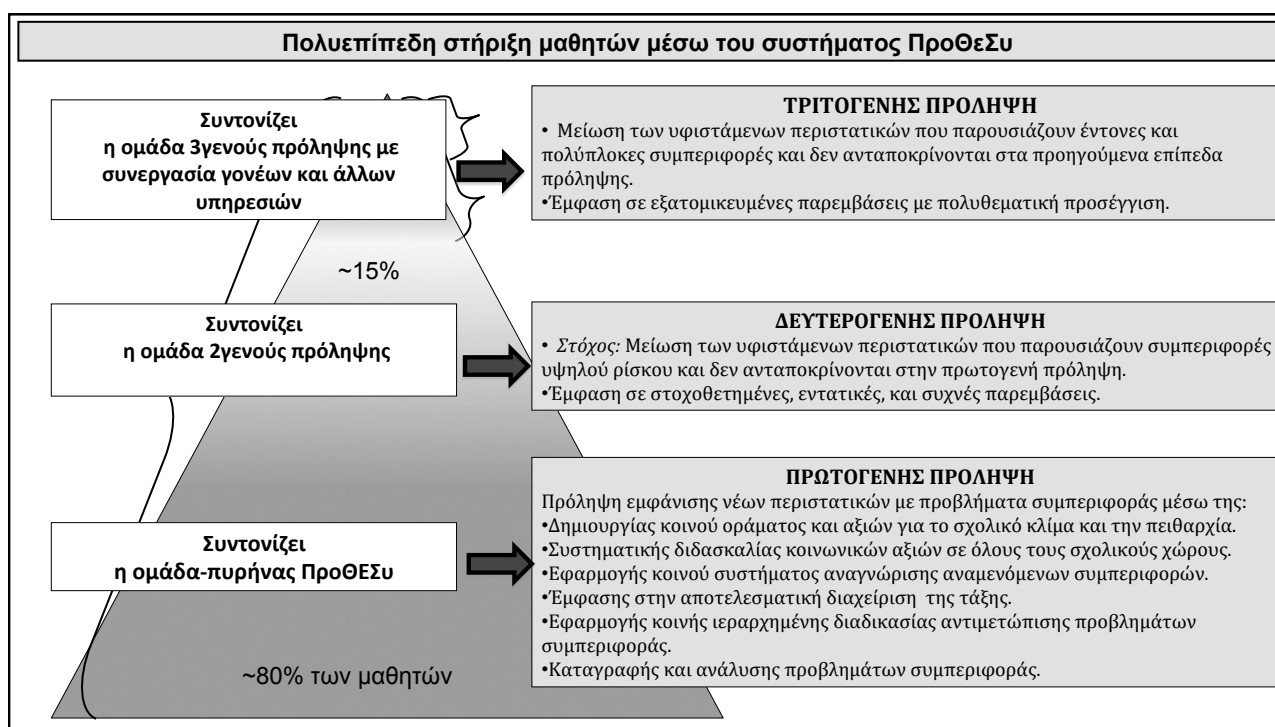

1. ΝΑ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΟΡΙΣΟΥΜΕ ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ
2. ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ/Ο ΛΟΓΟΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ.
3. ΝΑ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΜΕΤΡΟΥΜΕ ΤΗΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΚΑΙ ΝΑ ΒΡΙΣΚΟΥΜΕ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ-ΣΤΟΧΟ.

Παραδοσιακή προσέγγιση

Οικοσυστημική προσέγγιση

Ο μαθητής είναι προβληματικός. →	Η συμπεριφορά του μαθητή προκαλεί προβλήματα.
Είναι τέτοιες οι συνθήκες που αναγκαζόμαστε να δουλεύουμε μόνο με τους καλούς μαθητές. →	Οι εκπαιδευτικές συνθήκες χρειάζονται τροποποίηση για να γίνουν κατάλληλες για όλους τους μαθητές.
Ο μαθητής Χ μου χαλάει την τάξη. →	Οι εκπαιδευτικές συνθήκες χρειάζονται τροποποίηση για τον Χ μαθητή.
Η οικογένεια φταίει για τη συμπεριφορά του παιδιού στο σχολείο. →	Ο μαθητής αλληλοεπιδρά τόσο με το περιβάλλον του σπιτιού όσο και με του σχολείου.
Το σχολείο είναι ένας χώρος ακαδημαϊκής κατάρτισης. →	Το σχολείο είναι ένας χώρος όπου χτίζονται οι θετικές συνθήκες ανάπτυξης ακαδημαϊκών και κοινωνικών συμπεριφορών μέσα από την εκπαίδευση.

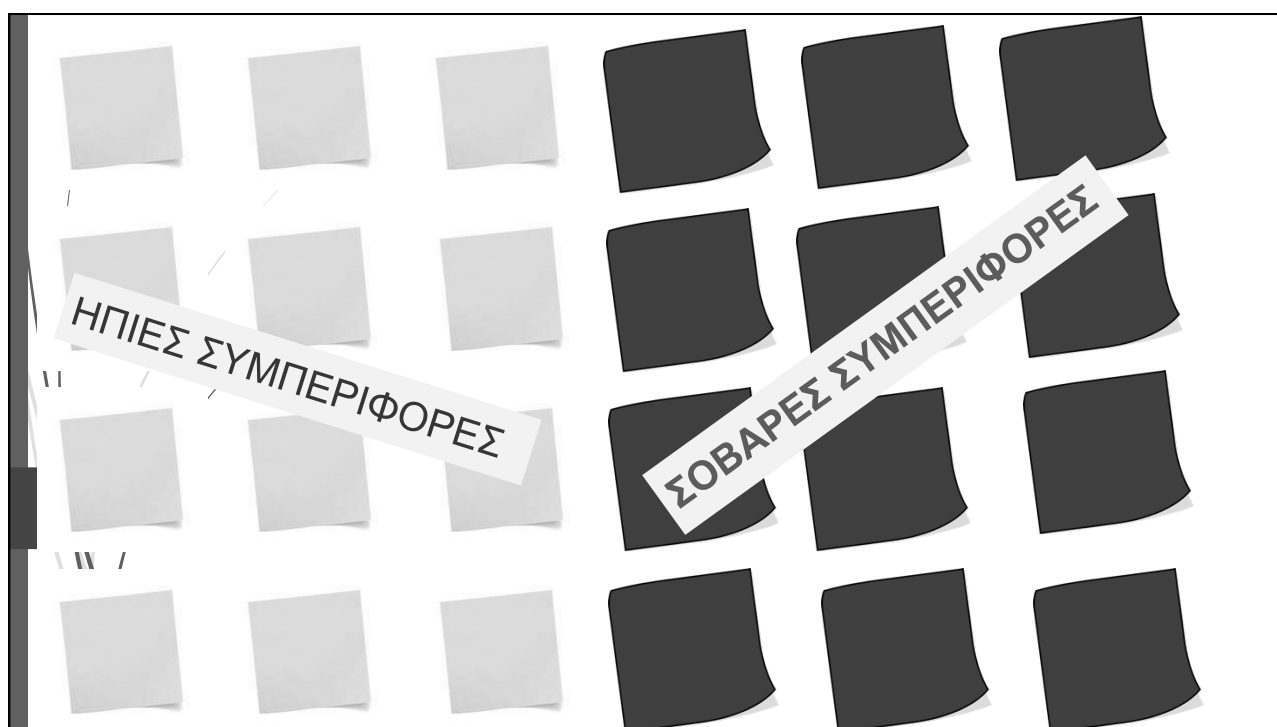

Σε ποιους απευθύνεται η τριτογενής πρόληψη;

- Μαθητές με χρόνια προβλήματα συμπεριφοράς
- Μαθητές με έντονες και ήπιες προς σοβαρές συμπεριφορές
- Μαθητές με συμπεριφορές τις οποίες θέλουμε να περιορίσουμε
- Συμπεριφορές τις οποίες έχουμε ήδη προσπαθήσει να αλλάξουμε μέσα από την πρωτογενή και δευτερογενή πρόληψη.

Ο στόχος είναι η αλλαγή να συμβεί από έξω προς τα μέσα και όχι από μέσα προς τα έξω.

Δεν θέλουμε να αλλάξουμε τον μαθητή, αλλά τη συμπεριφορά του.

Τι είναι η Αξιολόγηση της Λειτουργικής Ανάλυσης Συμπεριφοράς (Α.Λ.Α.Σ.);

“A process for gathering information used to maximize the effectiveness and efficiency of behavioral support” (O’Neil et al.)

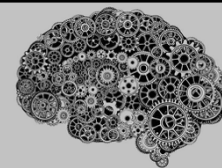
- Λειτουργικός ορισμός της συμπεριφοράς
- Εντοπισμός των συνθηκών που συντηρούν μια συμπεριφορά
- Εντοπισμός των στοιχείων (προγενόμενων, επακόλουθων) που εδραιώνουν μια συμπεριφορά
- Υποθέσεις για τη λειτουργικότητα της συμπεριφοράς
- Παρατήρηση για την επιβεβαίωση των υποθέσεων

Οικοσυστημικό Διδακτικό Μοντέλο Στήριξης Παιδιών

Sugai, Lewis-Palmer & Hagan, 1999

Αρχές της Α.Λ.Α.Σ.

- **Μηχανισμός** που διέπει μια συμπεριφορά, δηλαδή ο λόγος που συμβαίνει η συμπεριφορά

Αποφυγή(avoid) ή **Προσοχή** (attention)

- Η παρέμβαση είναι εξατομικευμένη και αφορά συγκεκριμένα μία συμπεριφορά την οποία παρουσιάζει ένα άτομο.
- Μοντελοποίηση της επιθυμητής συμπεριφοράς.
- **Εκμάθηση της επιθυμητής συμπεριφοράς!**

Στάδια της Α.Λ.Α.Σ.

1. Συλλογή δεδομένων
2. Καταγραφή και ανάλυση της συμπεριφοράς
3. Σχέδιο δράσης
4. Παρακολούθηση και αναπροσαρμογή πλάνου
5. Γενίκευση της νέας επιθυμητής συμπεριφοράς

Στάδιο 1: Συλλογή δεδομένων

- Ποια είναι η γενική παρουσία στην τάξη;
- Υπάρχει ιστορικό υγείας που να σχετίζεται με τη συμπεριφορά;
- Πότε ξεκίνησαν τα προβλήματα συμπεριφοράς;
- Χρειάστηκε στο παρελθόν βοήθεια ή έγιναν στο παρελθόν άλλες παρεμβάσεις;
- Ποια η αποτελεσματικότητα των προηγούμενων παρεμβάσεων;
- Ποιο το μαθησιακό επίπεδο σε σχέση με τους συμμαθητές του; Συνάδει η μαθησιακή εικόνα με τα προηγούμενα χρόνια;
- Έχει γίνει κάποια αξιολόγηση;
- Ακοή, όραση, λεπτή και αδρή κινητικότητα...;
- Ιστορικό προβλημάτων συμπεριφοράς, παραπομπή στον διευθυντή/ντρια;

Στάδιο 1: Συλλογή δεδομένων

Ορίζω την ανεπιθύμητη συμπεριφορά (Τι κάνει το παιδί;)

- ✦ Η συμπεριφορά πρέπει να είναι παρατηρήσιμη και μετρήσιμη!
- ✦ Καταγράφω ποια είναι η συμπεριφορά, πόσες φορές εμφανίζεται κατά μια συγκεκριμένη περίοδο χρόνου, σε ποιο χώρο, ποια η διάρκεια εμφάνισης της, με πόση ένταση εμφανίζεται, κ.λ.π.
- ✦ ΣΩΣΤΟ: σηκώνεται από την καρέκλα του 5 φορές στο μάθημα
- ✦ ΛΑΘΟΣ: δεν υπακούει στους κανόνες της τάξης, είναι άτακτος

Ορίζω την επιθυμητή συμπεριφορά (Τι πρέπει να κάνει το παιδί;)

- Η συμπεριφορά καταγράφεται πάντα καταφατικά και όχι με άρνηση

Προσοχή! Αν ορίσω μόνο την ανεπιθύμητη συμπεριφορά το πλάνο παρέμβασης θα τείνει να είναι τιμωρητικό και κατά συνέπεια μακροπρόθεσμα μη αποτελεσματικό.

Δραστηριότητα- Ο δικός σας μαθητής...

Σκεφτείτε έναν μαθητή σας και επικεντρωθείτε σε μία ανεπιθύμητη συμπεριφορά που εκφράζει.

Ορίστε την ανεπιθύμητη συμπεριφορά.

- Αφαιρείται στο μάθημα.
- Δεν ακούει τις οδηγίες.
- Όταν του δίνω οδηγία για να ξεκινήσει εργασία, κοιτάζει γύρω του
- Φωνάζει την απάντηση

Ορίστε την επιθυμητή συμπεριφορά που θα θέλατε να εμφανίζεται εναλλακτικά της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς!

Στάδιο 1: Συλλογή δεδομένων

- Πώς επιλέγω συμπεριφορές παιδιών;
 - Απαντώ στο ερωτηματολόγιο **Εντοπισμός Συμπεριφοράς**
 - Παρατηρώ τον μαθητή και συμπληρώνω το έντυπο παρατήρησης ΠΣΕ (ή αλλιώς **ABC**)
 - Εναλλακτικά χρησιμοποιώ κάποια εφαρμογή παρατήρησης από κινητό ή tablet

Στάδιο 2: Καταγραφή και ανάλυση της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς

Προγενόμενο (Π)	Συμπεριφορά (Σ)	Επακόλουθο (Ε)
Κάτι το οποίο συμβαίνει πριν και ενεργοποιεί τη συμπεριφορά	Η δράση του μαθητή	Κάτι το οποίο έπεται της δράσης του μαθητή
Η δασκάλα γυρίζει να γράψει στον πίνακα	→ Ο μαθητής σηκώνεται από την καρέκλα	→ Οι συμμαθητές γελούν, η δασκάλα βάζει τιμωρία τον μαθητή

Θετική/
Αρνητική
ενίσχυση
Θετική/Αρνητική
τιμωρία

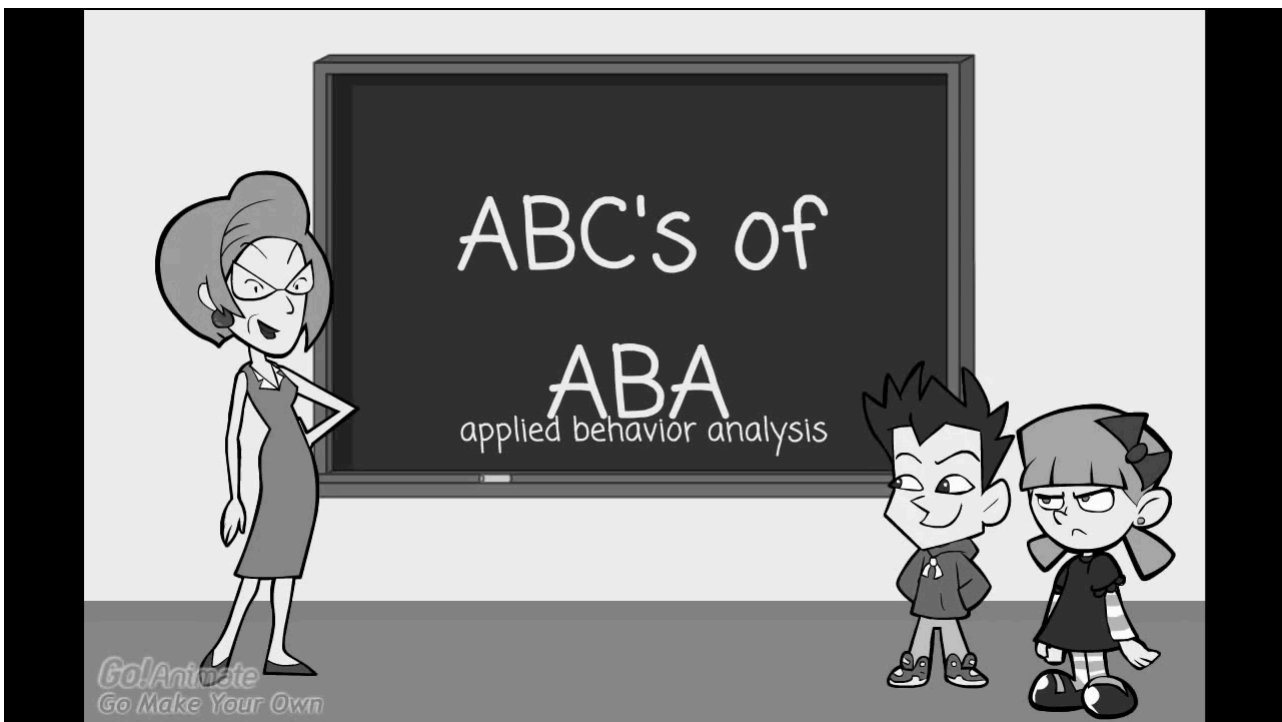
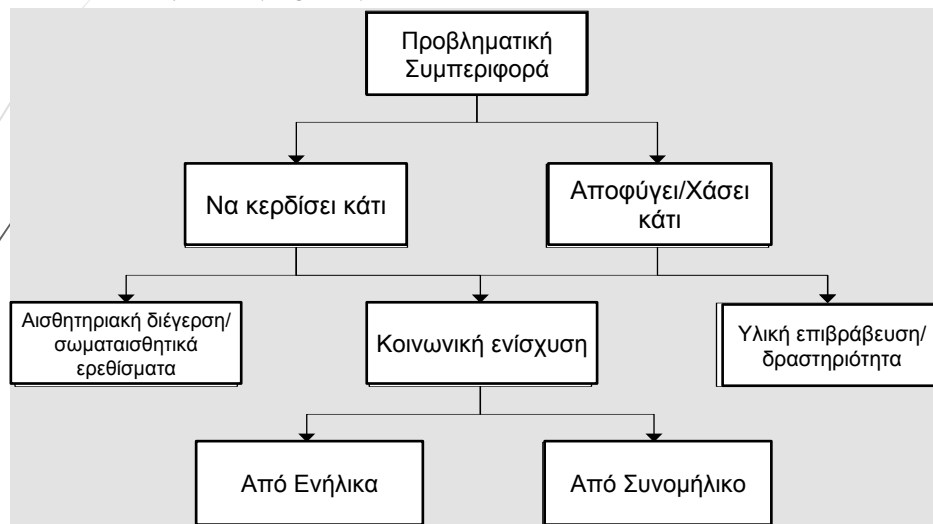
- Μελετώ το ρεπερτόριο συμπεριφοράς και ψάχνω για αλυσίδες συμπεριφοράς, δηλαδή σειρά από ΠΣΕ όπου η συνέπεια αποτελεί ταυτόχρονα προγενόμενο για μια δεύτερη συμπεριφορά.

Μαθητής/τρια: Αντρέας Αντρέου Ημερ: 01/03/2017 Χώρος: τάξη, μάθημα γλώσσας

Παρατηρητής/τρια: Βαλεντίνα Ιεροθέου Έναρξη χρόνου: 9:25 Λήξη χρόνου: 9:40

ΧΡΟΝΟΣ	ΠΡΟΓΕΝΟΜΕΝΟ (Π) (Τι προηγήθηκε;)	ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ (Σ) (Ποια η συμπεριφορά;)	ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΟ (Ε) (τι ακολούθησε τη συμπεριφορά)
9:26	Η δασκάλα δίνει την οδηγία να ανοίξουν τα βιβλία.	Δεν υπακούει στην οδηγία και μιλάει με τον συμμαθητή πίσω του.	Η δασκάλα του επαναλαμβάνει την οδηγία.
9:29	Η δασκάλα του επαναλαμβάνει την οδηγία.	Ο μαθητής γελάει	Η δασκάλα του κάνει λεκτική επίπληξη και του ανοίγει το βιβλίο στη σωστή σελίδα.
	Η δασκάλα ζητάει να σηκώσουν το χέρι να απαντήσουν στην ερώτηση.	Δεν υπακούει στην οδηγία και μιλάει με τον συμμαθητή του.	Η δασκάλα του κάνει λεκτική επίπληξη και του λέει να γυρίσει μπροστά.

Τι κερδίζει μέσω της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς;

Στάδια της Α.Λ.Α.Σ.: Σχέδιο δράσης

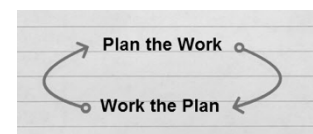
- Δημιουργώ **υποθέσεις** με βάση την αξιολόγηση που προέκυψε
Η υπόθεση θα υποδεικνύει τον πιθανό μηχανισμό της συμπεριφοράς και τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνθήκες οι οποίες αυξάνουν τις πιθανότητες εμφάνισης της συμπεριφοράς.

Π.χ. **ΌΤΑΝ** η δασκάλα αποστρέφει την προσοχή της, **ΤΟΤΕ** ο μαθητής σηκώνεται από την καρέκλα του **ΓΙΑ ΝΑ** κερδίσει την προσοχή των συμμαθητών του και της δασκάλας του.

Ποιοι ήταν οι πιθανοί μηχανισμοί συμπεριφοράς της μαθήτριας;

- Μηχανισμός αποφυγής της εργασίας που την δυσκολεύει.
- Να κερδίσει την προσοχή της δασκάλας.
- Να κερδίσει τη προσοχή του συμμαθητή.
- Να αποφύγει το μάθημα.
-

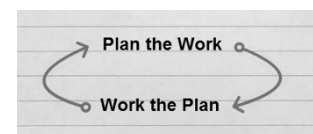
Στάδια της ΑΛΑΣ: Σχέδιο δράσης

Δημιουργία πλάνου ανάπτυξης θετικής συμπεριφοράς

- Διδάσκω τη συμπεριφορά που θέλω να αντικαταστήσει την ανεπιθύμητη συμπεριφορά.
π.χ. διδάσκω στον μαθητή μέσα direct instructions κάθομαι στη καρέκλα μου, σηκώνω το χέρι μου, μιλώ μόνο όταν πάρω την άδεια.
- Διαμορφώνω τις συνθήκες ώστε να μην ευνοούν την επανεμφάνιση της συμπεριφοράς στόχο.
π.χ. διαμορφώνω την τάξη, τα αντικείμενα στο θρανίο, αλλάζω θέση του μαθητή, δίνω αποτελεσματικές οδηγίες...
- Η συμπεριφορά που θα διδάξω πρέπει να είναι πιο επιθυμητή από τη συμπεριφορά στόχο.
π.χ. δίνω κίνητρο στο παιδί να θέλει να κάθεται στη καρέκλα του περισσότερο από ότι να σηκώνεται με σύστημα ενίσχυσης

Στάδια της ΑΛΑΣ: Σχέδιο δράσης

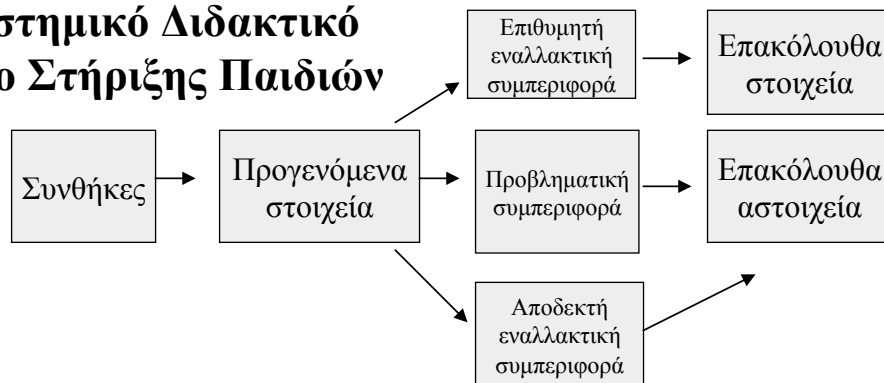

- Περιγράφω τις συμπεριφορές που θα διδάξω στον μαθητή και πως θα πραγματοποιηθεί αυτό.
π.χ. ορίζω την επιθυμητή συμπεριφορά και την χωρίζω σε διδακτέους στόχους. Διδάσκω κάθε στόχο με συγκεκριμένο πλάνο μαθήματος που θα φτιάξω.
- Περιγράφω τις αλλαγές στο περιβάλλον του παιδιού, οι οποίες θα αλλάξουν βάσει του σχεδίου δράσης για να αλλάξει η συμπεριφορά του παιδιού.
 - Περιγράψτε τι θα κάνουν οι ενήλικες διαφορετικά για να ενισχύσουν την αλλαγή συμπεριφοράς του παιδιού.
 - Περιγράψτε τι θα αλλάξει σχετικά με τους ακαδημαϊκούς στόχους, το πρόγραμμα κ.α. για να ενισχύσουν την αλλαγή συμπεριφοράς του παιδιού.

ΒΙΝΤΕΟ ΕΞΑΣΚΗΣΗΣ

Οικοσυστημικό Διδακτικό Μοντέλο Στήριξης Παιδιών

Ενέργειες για να χειριστούμε τις περιβαλλοντικές συνθήκες

Ενέργειες για να χειριστούμε τα προγενόμενα στοιχεία

Διδασκαλία Συμπεριφοράς

Ενέργειες για να χειριστούμε τα επακόλουθα στοιχεία

Sugai, Lewis-Palmer & Hagan, 1999

Στάδια της ΑΛΑΣ: Παρακολούθηση και αναπροσαρμογή πλάνου

- Αξιολογώ την ακρίβεια εφαρμογής του σχεδίου δράσης
- Παρακολούθηση της προόδου
 - Αλλαγές στο εκπαιδευτικό περιβάλλον (τάξη, συμμαθητές, ενήλικες)
 - Επανάληψη διδασκαλίας των αναμενόμενων συμπεριφορών
 - Αύξηση της ενίσχυσης, επιβράβευσης και ενθάρρυνσης της εμφάνισης της επιθυμητής συμπεριφοράς.
 - Επαναξιολόγηση των δεδομένων.

*Η παρακολούθηση και η αναπροσαρμογή πλάνου είναι βασικά σημεία για την επίτευξη του στόχου. Πρέπει πάντα να βασίζονται σε δεδομένα που προκύπτουν από την παρατηρήσιμη και μετρήσιμη συμπεριφορά του μαθητή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bambara, L. M., & Knoster, T. P. (2009). *Designing positive behavior support plans*. American Association on Intellectual and Developmental Disabilities, 444 North Capitol Street NW Suite 846, Washington, DC 20001.

Carr, E. G., Levin, L., McConnachie, G., Carlson, J. I., Kemp, D. C., & Smith, C. E. (1994). *Communication-based intervention for problem behavior: A user's guide for producing positive change*. Paul H Brookes Publishing.

Crone, D. A., Hawken, L. S., & Horner, R. H. (2015). *Building positive behavior support systems in schools: Functional behavioral assessment*. Guilford Publications.

Kazdin, A. E. (2012). *Behavior modification in applied settings*. Waveland Press.

Sailor, W., Dunlap, G., Sugai, G., & Horner, R. (Eds.). (2008). *Handbook of positive behavior support*. Springer Science & Business Media.

**KEEP
CALM
AND
WORK SMART,
NOT HARD**

**ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ!**

**Βαλεντινα Ιεροθέου
Σχολική Ψυχολόγος
email: ierotheou@gmail.com**

ΠροθεΣυ
ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΘΕΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Παρουσιάσεις ημερίδας και υλικό στο:

www.ucy.ac.cy/cyrbis

Κάτω από τον υπότιτλο «Αποτελέσματα/Παρουσιάσεις»